

**Divá Bára
a jiné dívky na útěku**

BOŽENA NĚMCOVÁ

DIVÁ BÁRA
A JINÉ DÍVKY NA ÚTĚKU

DIVÁ BÁRA
A JINÉ DÍVKY
NA ÚTĚKU

Božena Němcová

slovar

Czech edition © Nakladatelství Slovart, s. r. o., 2019
Cover illustration © Tomski&Polanski 2019
Epilogue © Jaroslava Janáčková 2019
All rights reserved

Vybrala, uspořádala a doslovem
opatřila Jaroslava Janáčková
Korektury Marie Teplá
K vydání připravila Kateřina Eliášová
Sazbu zhotovil Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tisk Těšínská tiskárna, a. s., Český Těšín
Vydalo Nakladatelství Slovart, s. r. o.,
v edici *Česká klasika* v roce 2019
Vydání druhé

Cena uvedená na obálce je nezávazným
doporučením pro konečné prodejce

ISBN 978-80-7529-969-7

10 9 8 7 6 5 4 3 2

www.slovart.cz

DIVÁ BÁRA

Vestec je velká dědina, mají tam kostel i školu; u kostela je fara, podle ní chalupa kostelníková, také rychtář zůstává vprostřed vsi, na samém konci dědiny pak stojí chaloupka obecního pastýře. – Za chalupou táhlo se dlouhé údolí, ohražené z obou stran vršinami, porostlými nejvíce jehličím. Sem tam bylo vidět mejiště nebo zelený palouk, na němž porůzno bělokoré, světlolisté břízy stály, ty dívky mezi stromovím, jako by je tam byla příroda vyrůst nechala k obveselení těm zasmušilým smrkům a jedlím, vážným dubům a bukům. Uprostřed údolí mezi lučinami a polmi tekla řeka, zrovna okolo pastýřové chalupy; břehy její vroubené byly olší a vrbou.

Obecní pastýř jmenoval se Jakub a zůstával se svou dcerou Bárou v té poslední chalupě. Jakub byl již šedesátník, Bára jeho prvorozené dítě, a jedinačka. Přál si ovšem syna mít, dědiče svého jména, ale když Bára povyrůstala, nelitoval; milejší mu byla než syn a mnohdy si myslil: aťsi je děvče, přece je mé dítě; umru jako člověk a mám stupeň do nebe.

Jakub byl rodič z vesnice; jsa sirotek, musel odmalíčka sloužit. I sloužil co husopas, co honák, skoták, co kravař, volař, co pacholek i oráč, až došel nejvyššího stupně hodnosti, až se obecním pastýřem stal. To byla již dobrá služba, mohl se oženit. – Chalupu dostal k doživotnímu bydlení, dříví mu přivezli sedláci až na dvorek, mohl si držet i krávu; chleba, másla, vajec, mléka, vařiva, to vše dostával na týden. Plát na každý rok na tři košile a dva páry nohavic dostal, k tomu dvoje střevíce, šerku, kamizolu i širák, a kaž-

dý druhý rok kožich a húni. Mimoto o každé svát-
ky božihodové a o posvícení pečiva a výsluh, že ani
na faře víc nebylo. – Zkrátka byla to dobrá služba,
a Jakub jakkoli byl nehezký, nemluvný, zamračený,
byl by přece dostal ženu, hned ale nedbal. V letě vy-
mlouval se, že nemá kdy ohlížet se po děvčatech, že
je pastva, a v zimě vydlaboval dřevenky a večer, když
šli chlapi do společnosti děvčat, šel raději posedět
do hospody. Když se pak trefilo, že některá z hospo-
dyň pro hospodáře do hospody si přišla, libovával
si Jakub, že nemá pro něho kdo chodit. Ani z toho
si ničeňo nedělal, když se mu vysmívali, že je starý
mládenec, že bude muset po smrti v předpekli písek
do otýpek vázat. Tak mu prošel čtyřcátý rok. Tu mu
kdosi napískal, že když umře, nemaje dětí, že nepři-
jde do nebe, děti že jsou stupně do nebe. – To vrtalo
Jakubovi dlouho mozkiem, a když se mu to rozleželo,
šel k rychtářovům a vzal si děvečku Báru.

Bára byla hezká děvčice – za mladých let. Rádi ji
brávali chlapi do kola, i několik jich chodilo k ní
na zálety, ale byli to hoši z Drážďan a ne z Berouna,
žádný si jí nevzal. Když se jí Jakub zeptal, nechtěla-li
by jeho ženou být, spočítala, že má tři křížky za se-
bou, a ačkoliv se jí Jakub příliš nelíbil, dala mu slovo,
myslíc si: „Lepší za svým snopem než za cizím man-
delem.“ Sebrali se a rychtář vystrojil veselku.

Narodilo se jim po roce děvče, jemuž dali říkat
po mámě Bára; Jakub škrábal se za ušima slyše, že
je děvče a ne chlapec, ale bába ho potěšila tím, že
je mu podobné jako vejce k vejcti. – Několik dní
po narození děvčete stala se v Jakobově chalupě ne-
hoda. Sousedka zaskočila k šestinedělce v pravé po-
ledne a našla ji pod komínem u ohniště polomrtvou
ležet. Udělala povyk, kmotry se sběhly, přišla i bába

a vzkřísily Báru. Dověděly se od ní, že vařila mužovi oběd, a zapomenouc, že šestinedělka nemá v pravé poledne ani po klekání ze sednice vykročit, zůstala stát v kuchyni pod komínem a vařila. Tu prý to okolo uší jí zašumělo, jako zlý vítr, před očima dělaly se jí mžitky, něco jí začalo krákat za vlasy a na zem porazilo. „To byla polednice!“ křičely všechny. „Jestlipak nepodložila divé dítě místo Barči,“ vzpomněla jedna a šla ke kolíbce. Hned se všechny okolo shlukly, vzaly dítě z kolébky, rozbalily, prohlížely, jedna řekla: „Je to divé dítě, je, má velké oči!“, druhá: „Má velkou hlavu!“, třetí přiřkla jí krátké nohy a každá něco jiného. Matka se lekala, bába ale svědomitě prohlídnouc dítě, rozhodla, že je to její vlastní, co pod srdcem chovala. Nicméně nejedna z kmoter zůstala při svém, že je dítě od polednice podstrčené.

Od té nehody nemohla se ale Jakubova žena více pozdravit a za několik let po ustavičném churavění umřela. – Zůstal Jakub se svou dívčí sám; jakkoli ho pobízeli, aby se oženil kvůli děvčeti mladičkému, přece toho více učiniti nechtěl. – Hlídal si ji jako malou ovečku, sám a sám, a dobře ji vyhlídal. Když byla trochu povyrostla, vzkázal mu pan učitel, aby ji přece také do školy posílal, a jakkoli Jakub čtení a psaní za zbytečné držel, přece poslechl. Celou zimu chodila Barča do školy, zjara ale, když nastala pastva a práce v poli, tu se nemohl bez ní obejít. Od jara do jeseně bývala beztoho škola větší část týhodne na petlici zavřená, pan učitel pracoval v poli a děti též, seč každého síly stačily. – Druhou zimu Bára už do školy chodit nemohla, musela se učit příst a tkát. – Bára dosáhla patnácte let a žádné děvče v celé dědině nemohlo se jí rovnat v síle a velikosti. Tělo její bylo hrubých kostí, silných svalů, přitom ale pra-

videlných forem. Mrštná byla jak pstruh. Pleti byla tmavohnědé, dílem od přirozenosti, dílem od slunce i větru, neboť si nikdy, ani v parném letu nezastřela tvář, jako to vesnická děvčata dělávaly. – Hlava zdála se veliká, ale to dělalo množství vlasů, černých jak havran, dlouhých, ale hrubých jako žíně. Čelo měla nízké, krátký tupý nos, ústa trochu velká a vyšpulené pysky, ale zdravé, červené jako krev. Zuby široké, silné, ale čisté. – Nejpěknější bylo u ní oko; a právě pro to musela od lidí posměch snášet. Spílali jí, že má „oči buličí“. – Veliké měla oko, neobyčejně veliké a modré jak charpa, obrostlé dlouhou černou řasou. Nad okem klenulo se husté černé obočí. – Když se Bára škaredila, podobala se její tvář obloze černými mraky zatažené, z nichž se jen kousek oblohy modralo. – Ona se ale málokdy škaredila, leda když jí chasa nadávala, že má buličí oči, to jí oči hněvem sršely a mnohdy se až do pláče pustila. Jakub ale vždy jí říkal: „Ty hloupá, co si z toho děláš, já mám také velké oči. – A nechsi jsou buličí, však to není nic zlého; vždyť se ta nemá tvář umí na člověka mileji podívat než ti tam!“ – Přitom obyčejně ukázal holí k dědině. – Pozdější leta ale, když přišla k síle, netroufala si chasa ubližovat jí, neboť za každou urážku dávala hned oplátky. Silní chlapci nebyli s to ji poprat; kde nevystačila síla, tu užívala všelikých fortelů aneb si pomohla obratností. Tak si dobyla pokoje.

Bára měla vůbec do sebe tolik neobyčejných vlastností, že se nebylo čemu divit, když si sousedé o ní povídali; nemohouce si takovou povahu nijak vyložit, začaly ženy opět tvrdit, že to přece jen nějaké „divé dítě“, a ne-li to, tedy že ji zajisté polednice vzala pod moc svoji. – Tím vyřknutím bylo všecko počínání děvčete vysvětleno a omluveno, ale mělo ten ná-

sledek, že se jí vesničané buď štítili, buď báli, a jen několik duší ji opravdu milovalo. Kdo ji chtěl hodně pozlobit, řekl jí „divá Báro“ – ale byl každý na omylu, kdo mněl, že ta přezdívka ji víc než každá jiná mrzí, tím jí právě neublížili, každá jiná přezdívka více ji zbolela než ta. Ona slýchala sice povídačky o polednicích, večernicích, o vodním muži, o žhavém muži, který je v lese, o světylkách, čertu a strašidlech, slýchala o tom mezi dětmi, ale nebála se ničehož. Dokud byla malá, bral ji otec s sebou na pastvu a tu hrála celý boží den s psem Lišajem, který jí byl po tátovi nejmilejší kamarád. Táta s ní mnoho řečí nenadělal, seděl a vydlaboval dřevenky, chvílemi pozdvihl hlavu po stádu, a jestli nebylo pohromadě, poslal Lišaje, by krávu neb jalovici zavrátíl, což pes jak náleží vyvedl. Když bylo potřeby, vstal sám a několikrát stádo obešel. Když byla Bára větší, vyprovázívala vždy Lišaje, a jestli která kráva po ní čmuchtat chtěla, hned ji Lišaj odehnal. Jsouc větší, mnohdy v čas potřeby za tatíka stádo vyhnala; krávy znaly její hlas tak dobře jako Jakubovu troubu, zlý býk, jehož se statní chlapci báli, poslechl, když mu Bára zahrozila.

Když chtěl Jakub stádo vybrodit a přes řeku je hnal, posadil Báru některé krávě na hřbet, řekl jí „drž se“, – sám pak plaval za stádem. Jednou se Bára dobře nedržela, smekla se do vody, tu ji za suknicí Lišaj vytáhl, a táta ji hodně vypeskoval. Ptala se tedy táty, co se musí dělat, když chce plavat, táta jí ukázal, jak musí rukama i nohama pohybovat, Bára si to pamatovala a tak dlouho zkoušela udržet se nad vodou, až to dokázala. Zalíbilo se jí plavání tak, že v letě zrána i večer se koupávala, a nejen dlouho plavat vydržela hlavou nad vodou, ale i pod vodou. – O tom umění ale kromě táty nikdo nevěděl. Od svitu do desá-

té hodiny večer nebyla doba, kde by Bára se nebyla koupala, a nikdy vodního mužika neviděla; nevěřila tedy naň a vody se nebála. – Jak v pravé poledne, tak v pravou půlnoc bývala Bára pod široou oblohou, v le-
tě spávala nejvíce na stáji u otevřeného vikýře, a přece ji nikdy nepřestrašilo, aniž by se jí cos neobyčejného bylo ukázalo. – Jednou když byla na pastvě a pod stromem na kraji lesa ležela, Lišaj vedle ní, vzpomněla si na báchorku o vandrovním, jak ležel také v lese pod stromem, jak si přál být v zámku u krásné princezny, a za vyplnění toho přání čertu zadat se chtěl. Jen si na čerta vzpomněl, a už stál před ním.

„Co bych já si přála, kdyby se tu nyní přede mnou vzal?“ ptala se sama sebe v myšlénkách, škrábajíc Lišaje na hlavě. „Hm,“ usmála se, „já bych ho poprosila, aby mně dal takovou loktuši, do které kdybych se zaobalila, by mne nikdo neviděl, a kdybych řekla: ať jsem tam a tam, abych tam hned byla. To bych hned chtěla být u Elšky.“ I myslila, dlouho myslila, ale ticho bylo, ani strom nezašuměl; konečně jí všetečnost nedala, zavolala tichúnko: „Čerte!“ – Ono nic. – Pak hlasitěji – a ještě hlasitěji, že to daleko zaznělo: „Čerte, čerte!“ – Mezi stádem pozdvihla hlavu černá jalovička, a když hlas ještě jednou zazněl, oddělila se od stáda – běžíc vesele k lesu. Tu ale vyskočil Lišaj a chtěl ji zvrátit, dle své povinnosti; černá se zarazila, Bára ale pustila se do smíchu: „Nech ji, Lišaji, nech, ona je poslušná, myslela, že volám ji.“ Vyskočila, pohladila čerta po krku, a od té doby na báchory o čertu nevěřila.

U lesa, několik set kroků za řekou, byl hřbitov; – po klekání nerádi chodili lidé tou stranou a mnoho bájí bylo o umrlcích, kteří tam v půlnoční dobu rejdy tropí. Ale Barča i noční dobou tamtudy šla, a nikdy

aby se jí cos strašného bylo přihodilo. Nevěřila tedy, že by zemřelí vstávali, lidi strašit chodili a na svých hrobech se veselili.

Když šla chasa do lesa na jahody neb na borůvky a zhlédli kdes hada, tu bylo útěku; dokonce jestli had hlavu pozdvihl a žíhadlo jim ukázal, tu běželi všickni k vodě, aby tam dříve byli než had a on žádné moci k nim neměl. – Barča nikdy neutekla, ona se nebála zlého býka, neřku-li hada nebo štíra. Jestli jí ležel v cestě, odehnala ho, nedal-li se ale odehnat a bránil se, zabila ho. Když jí nepřekážel, nechala ho.

Zkrátka, Bára neznala strach a bázeň; ani když hrom bil a bouře nad údolím vztek svůj vylévala, nechvěla se Bára. Ba naopak, když vesničané okna i dvěře zavírali, hromničné svíce rozsvěceli, strachem třesoucí se modlili, by se na ně Pánbůh nehněval, tu Bára nejraději stála na záspí, by lépe dívat se mohla na obzor před okem rozprostřený. Jakub mnohdy jí říkal: „Já nevím, děvče, jakou to radost máš, dívat se do nebe, když se Pánbůh hněvá.“ – „Právě takovou, jakou mám, když se směje,“ odpověděla. „Podívejte se, táto, ten oheň, jaká to krása v těch černých mračnech!“ – „Neukazuj!“ okřikoval ji Jakub, „ať ti boží posel prst neurazí. Kdo se nebojí bouřky, nebojí se Pánaboha, nevíš to?“ – „Elška z fary mi četla jedinou knížku, tam stálo, že se nemáme bouřky bát co hněvu božího, že máme v ní obdivovat mocnost božskou. Pan farář vždy káže, že je Bůh nanejvejš dobrotivý, pouhá láska, kterak by to bylo, aby se na nás tak často hněval. Já miluju Pánaboha, a proto se nebojím jeho posla.“

Jakub nerad mnoho řečí nadělal, a nechal Báru být. – Sousedé ale, vidouce dívčinu neohroženost, a že se jí nikdy nic zlého nepřihodí, tím více potvr-

zeni byli v mínění svém, že je dítě chráněné nějakou nadpřirozenou mocí.

Mimo otce milovali ji jedině Elška a Josífek, její vrstevníci. Josífek byl syn kostelníka, Elška byla neť pana faráře. Josífek byl chlapec malého vzrůstu, bledotvárný, rusovlasý, dobrosrdečný, ale velice bojácný. Bára byla o hlavu větší než on a při pračkách schoval se Josífek vždy za její sukně, Bára pak se ho statně ujmula proti chlapcům, s nimiž by byl ničehož nesvedl. Za to ji Josífek velice miloval, nosíval jí křížaly a každou sobotu bílý oplátek. Jednou v neděli, když byla Bára ještě menší, přivedl si ji domů, chtěl jí ukázat svůj oltářík a jak umí hrát na pana pátera. Vedli se pěkně za ruce a Lišaj cáral za nimi.

U všech selských statků byly dveře na petlice zavřené, v noci na závorky; na faře byly dubové dveře pobité železem vždy zamčené, a kdo šel do fary, musel zazvonit. U kostelníka měli také u dveří zvoneček, jako na faře, a vesničtí hoši začasťe když šli okolo, pootevřeli dveře, aby slyšeli zvonek zazvonit a kostelníkovou hřešit. – Když je hodně vyhřešila, pokřikovali na ni: „Jedubabo! Jedubabo!“ – Když Bára s Josífkem do dveří vešli a zvoneček zazněl, vyběhla kostelníková do síně; majíc konec dlouhého nosu skřípnutý v brejlích, křikla huhňavým hlasem: „Co si to tu vedeš?“ – Josífek zůstal, jako když ho spaří, sklopil oči a mlčel. Bára také oči sklopila a mlčela. Za kostelníkovou ale vyběhl i kocourek, a vida Lišaje začal ježit hřbet, prskat, očima svítit; Lišaj začal vrčet, pak zaštěkl a po kocourku se rozběhl. – Kocourek skočil pod almárku, a když i tam se Lišaj po něm hnal, vyskočil na polici mezi hrnce. Tam byl jist, ale zlostí mu každý chlup se ježil. Lišaj nemotorně vyskakoval na polici a štěkal, až uši zaléhaly. – Kostelník vybě-

hl ven; vida ten rámus, nepřátele na sebe dorážející, rozhněvanou ženu, rozhněval se též, a otevřev dveře, křikl na děti: „Hned se mi s tou mrchou šikujte, odkud jste přišli!“ – Bára nedala si dvakrát kázat, zavolala na Lišaje, kterého ještě kostelník rákoskou notně švihl, a utíkala, jako by za ní hořelo. – Josífek ji volal zpátky, ale ona zavrtěvši hlavou pravila: „A kdybys mi jalovici dával, k vám více nepůjdu,“ a také nešla, ač se jí dost Josífek naprosil a sliboval, že ji bude matka ráda vidět, dokonce kdy nechá doma psa. Nešla a ne; – od té doby ztratila také před kostelníkovíc všecku uctivost a lásku – vyjmouc Josífka. – Ona myslívala vždy, že se kostelník rovná panu páteru, – a měla před ním velikou vážnost, vždyť chodíval oblečen jako pan páter, v kostele měl všecko pod sebou, když dal některému chlapci nepovedovi v kostele pohavek, nesměl ani hlesnout, a sousedé když chtěli cosi u pana faráře, vždy se stavili dříve na poradu u kmotra kostelníka. „Musí být ten pan kostelník už přece něco hodného,“ myslilo si vždy děvče, ale od té doby, co jí tak nehezky dvéře ukázal a Lišaje švihl, že kňuče kus cesty po třech skákal, od té doby si myslívala, kdykoli ho viděla: „Nejsi, pane, nic hodného.“ –

Jak zcela jinak to bylo, když si vzala Elška Báru s sebou na faru, a to bývalo ve čtvrtek a v neděli. Jak zvoneček zazněl, děvečka otevřela, pustila děvčata, třebaš i Lišaje, domácí pes dobře s ním se znal. Potichounku šly děvčata do čeledníku a vlezly na pec, kde měla Elška svoje hračky a panny. Pan farář, starý pán již, sedával na lavici za stolem, měl před sebou ležet pikslu, modrý šátek kapesní, a hlavu opřenou o zeď maje, vždy dřímal. Jen jednou byl vzhůru; tu mu běžela Bára políbit ruku – a on ji pohladil po hlavě, řka: „No jsi hodná; jděte si hrát, jděte, děvčát-

ka!“ – Také panna Pepinka, sestra pana faráře, byla hodná. Ona velkých řečí s Bárou nenadělala, ačkoli se sousedkami ráda mnoho mluvila, ale vždy jí dala veliký kus chleba s medem nebo buchtu k svačině, větší než Elšce. Panna Pepinka byla nízká osobička, ujímaly se na ní dary boží, byla tlustá, červená, na bradě měla bradavici a trochu plačtivé oči, ale za mladých let – jak sama říkala – bývala prý hezká, což vždy kostelník dosvědčoval. Nosila dlouhé šaty (panské) s krátkým životem, zástěru na celé kolo, s velikými kapsami, po boku náruč klíčů. Šedivé vlasy měla vždy pěkně uhlazené a na hlavě ve všední den hnědý šátek s žlutým okolkem, v neděli žlutý šátek s hnědým okolkem. – Panna Pepinka obyčejně šukala po domě nebo na poli, předla nebo s brejlama na nose záplatovala, v neděli po obědě si také vždy trochu dřímala a po nešporu hrávala s panem bratrem a kostelníkem mariáš. Ona ale málokdy říkala „pane bratře“, obyčejně „velebný pane“. – Panna Pepinka byla hlava domu, co ona chtěla, to se dělo, co řekla, měl každý v domě za neomylnou pravdu, komu ona přála, tomu přáli všickni.

Elška byla mazánek panny Pepinky i velebného pána, a co Elška chtěla, to chtěla i panna Pepinka, koho Elška si zamilovala, toho i Pepinka náviděla. Proto nedostala Bára na faře škaredého oka, proto byl i Lišaj trpěn, ba kostelník, nemoha psy jinak vystát, Lišaje pro dobrou vůli mnohdy pohladit chtěl, ale Lišaj nemohl kostelníka vystát a vždy naň vrčel.

Bára byla všecka šťastná, když mohla být na faře. – V pokojích se vše jen lesklo, bylo tam nastlaných do stropu postelí, krásných obrázků, vykládaných truhel; v zahradě plno květin, zeleniny a dobrého ovoce. Na dvoře drůbeže, jaké by si kdo přál, a v chlívě do-

bytek, že se bylo radost naň podívat. Pastýř Jakub měl z farského dobytku největší potěšení. A v čeledníku na peci, co tu pěkných hraček, a Elška nikdy neplácala koláče z hlíny, nespala cihlou a vápnem, měla vždy dobrých věcí na vaření, a co se ustrojilo, – snědlo se.

Jak neměla být Bára v takovém domě ráda, ale jí byla nade všechno milá Elška, ba mnohdy se jí zdálo, že jí má radši než tátu, kdyby Elška třeba v pazderně bydlela, ráda by u ní Bára bývala. Elška ani jedinkrát Báře se neposmála, měla-li co dobrého, rozdělila se s ní, a často vzala Báru okolo krku a říkala: „Báro, já tě mám tuze ráda.“ – „Ona mne má tuze ráda, a je přece tak krásná, je farářovic, všickni lidé říkají jí vy, i pan kantor i kostelník – a ti druzí se mně posmívají,“ opakovávala si Bára a v duchu vždy Elšku za laskavost její objímala a líbala, ale v skutečnosti se ostýchala, ačkoliv by ráda byla vroucí svůj cit najevo jí dala.

Když se po louce honily a Elšce se rozpletl vrkoč, tu prosívala Bára: „Nechte, Elško, bych vás zapletla, vy máte hebké vlásy jako len, já vás ráda zaplétám.“ – Když to děvče rádo dovolilo, s libostí se probírala v hebkých vlasech, krásu jejich obdivovala, jsouc pak s pletením hotova, přeškrtnula svůj hrubý vrkoč kupředu, přirovnala k Eliščinu, řkouc: „To je rozdíl.“ – Ano, Eliščiny vlasy podobaly se vedle Bářiných zlatu vedle kaleného ocele. A přece nebyla Eliška s nimi spokojena a přála si mít tak černé jak Bára.

Když příběhla Elška k Báře někdy, a jisty by byly, že je nikdo nevidí, šly se koupat. Elška byla ale bojácná, a jakkoli Bára ujišťovala, že se jí pranic nestane, že jí bude držet a naučí plavat, přece nešla do hlubší vody, než co po kolena dosahovala. Po koupání

utírala jí Bára ráda nohy svojí hrubou zástěrou, sevrouc pak malé bílé nožky do silných pěstí, políbila je a se smíchem říkala: „Bože, jsou to nožky, měkounké, maličké! Kam by se to dělo, kdyby to mělo bo-so chodit. – Hle!“ doložila, přirovnávajíc svoji opálenou, rozedranou nohu, plnou mozolů, k Eliščině bílé nožce. „A nebolí tě to?“ ptala se Eliška, sahajíc po tvrdé kůži zpod nohy s outrpným citem. „Dokud nebyla kůže jak podešev, bolívaly mne nohy, ale teď ani oheň pod nohou necítím,“ skoro s hrdostí Bára odpověděla, a Eliška se jí velice divila.

Tak se ty děvčata mile těšily; často se Josífek k nim přidružil, když strojily hody, musíval přinášet, co potřeba bylo, strouhat a krájet, kdy hrály na vlka, musel být ovčí, při výměnách hrnce vozit. Ale on si ze všeho nic nedělal a přece jen nejraději u děvčat byl.

Přešel dětem dvanáctý rok, a konec učiněn dětinským jich radostem; Josífka dal kostelník do města na studie, chtěl mít z něho pana pátera; Elšku dala panna Pepinka do Prahy k bohaté, bezdětné tetě, aby se naučila způsobům a teta aby nezapomněla venkovské přátely. Bára zůstala s tatínkem a Lišajem sama.

II

Život na venkově plyne tiše, bez hluku a šumu, jako luční potok; – tři léta minuly, co Elška do Prahy odjela. Zprvu ani panna Pepinka ani pan farář odvyknout nemohli – stýskalo se jim nesmírně, když ale kostelník namítl, proč se Elška z domů posílala, říkala panna Pepinka velmi moudře: „Milý Vlčku, člověk nesmí žít pro dnes, musíme myslet na dále. My – nu copak – my už, dá Pánbůh, ten život nějak

protlučem, ale Elška je mladá, na tu dlužno myslet. Peníze zachovat – ty můj milý bože – z čehopak! – Trocha peřin, vybytí – to je všecko, co někdy po nás dostane, – a to je málo. Svět se ohlíží po těchto (přítom rozevřela Pepinka dlaň a druhou rukou dělala na ní pantomimu počítání) – a pražská teta jich má – nepočítaných. Snad se jí Elška zalíbí; jen k jejímu dobru ji tam necháváme.“ – Pan kostelník dal panně Pepince zcela za pravdu.

Paní teta pražská stonala mnoho let; od té doby, co jí manžel zemřel, – vždy psala panu švagrovi a panně švagrové, že je živa jen na lékách, a kdyby neznal lékař její předobře její náuru, že by dávno ležela na svatém poli. Najednou ale psala Elška, že má paní teta jiného lékaře, ten že jí radil, aby se každodenně koupala v studené vodě, hodně chodila, dobře jedla a pila, že bude hned zdráva. Paní teta že ho poslechla a že je zdráva jako rys. „Hm, jaké to novoty. – No, když je tomu tak, může Elška hnedle domů přijet.“ – Jak panna Pepinka chtěla, tak se stalo. Ještě ten samý den musel pacholek vytáhnout kolesku z kolny, dovézt ke koláři, a panna Pepinka umínivši si sama pro Elšku jet – vynesla si z komory klobouk, aby si ho prohlídla, jestli škodu neutrpěl. Ano, panna Pepinka měla také klobouk, dostala ho před desíti léty, když byla v Praze, od paní tety, ve Vestci nikdo ji v něm neviděl, ale když jela do blízkého města na děkanství na pouť s panem bratrem, to si ho nasadila, a do Prahy musela ho vzít též s sebou, aby jak říkala neplodila paní tetě v šátku ostudu.

Druhý den byla koleska spravena, třetí den poručila Pepinka, aby ji namazali, koně dali okovat, čtvrtý den loučila se s hospodářstvím, poslala pro Báru, by za její nepřítomnosti dohlídla, pátý den časně zrána